

מינהל מחקר וכלכלה
משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה

X9662

מעסיקים שפנו למוקד התאמות לעובדים עם מוגבלות במקום עבודה

שלא מימשו פנייתם בהגשת בקשה: מאפיינים וסיבות

אורנה חייט-מראלי

מיכאל מורג

על המחברים

אורנה חייט-מראלי, חוקרת במינהל מחקר ותכנון וכלכלה, משרד התמי"ת.
מיכאל מורג, מנהל תחום התאמות, המטה לשילוב אנשים עם מוגבלות בשוק העבודה, משרד התמי"ת.

תוכן עניינים

עמ' 2	רקע כללי
עמ' 3	מטרות הדו"ח
עמ' 3	מתודולוגיה
עמ' 4	עיקרי הממצאים
עמ' 5	1. אפיון בתי העסק אשר פנו למוקד אך טרם הגישו בקשה
עמ' 5	1.1 הגורם הפונה
עמ' 5	1.2 ענף כלכלי של בית העסק
עמ' 6	1.3 גודל בית העסק
עמ' 6	1.4 העסקת עובדים עם מוגבלות
עמ' 7	2. אפיון ההתאמות עבורן בוצעה הפנייה למוקד
עמ' 7	2.1 סוגי ההתאמות המבוקשות
עמ' 8	2.2 מוגבלות עיקרית של העובדים עבורם מיועדת ההתאמה
עמ' 9	2.3 מועד ביצוע ההתאמה
עמ' 10	3. סיבות לאי הגשת בקשה רשמית להשתתפות המידנה במימון התאמה
עמ' 12	4. כוונת הפונים להגיש בקשה בעתיד
עמ' 13	5. שביעות רצון מפעילות המוקד
עמ' 14	6. סיכום

רקע כללי

באוקטובר 2007 החל המטה לשילוב אנשים עם מוגבלות בשוק העבודה שבמשרד התמ"ת בהפעלת תקנות השתתפות המדינה במימון התאמות בסביבת העבודה לעובדים עם מוגבלות. התקנות, הבאות מתוקף חוק שיוויון זכויות אנשים עם מוגבלות (1998), נועדו לקדם את שיוויון ההזדמנויות בתעסוקה ולעודד שילובם של אנשים עם מוגבלות בשוק העבודה בישראל, זאת ע"י הפחתת העלויות למעסיק הכרוכות בהגשת סביבת העבודה לעובד עם מוגבלות. מגוון ההתאמות אשר בעבורן מעסיק יכול להגיש בקשה למימון הוא רחב וכולל בין היתר התאמות בדרישות העבודה, שעות העבודה, מבדקי קבלה לעבודה, הכשרה והדרכה (לעובד ולמעביד), שירותי תרגום ותמלול, התאמות פיזיות במקרקעין, ציוד, מכשירים ועוד.

לצורך יישום התקנות הוקמה מינהלת ייעודית, במסגרתה מופעל מוקד מידע, האמון על קבלת הפניות והטיפול בבקשות. על-פי התקנות, מעסיקים המעוניינים בהשתתפות המדינה במימון התאמות נדרשים למלא ולהגיש למינהלת טופס בקשה רשמי ומסמכים נלווים (כגון, כתב ויתור על סודיות רפואית של העובד ו-3 הצעות מחיר או קבלות על ביצוע ההתאמה). תהליך הטיפול בבקשות שהוגשו כולל קליטה ובדיקה של טפסי הבקשה, ולאחר אישורם בחינת הבקשה מן ההיבט המנהלתי (עמידה בקריטריוני הסף, ראה להלן) ומן ההיבט המהותי (בדיקת ההתאמה המבוקשת ע"י מורשה נגישות מטעם המנהלת). השתתפות המדינה במימון התאמה מחייבת עמידה במספר תנאים וביניהם:

1. מגישי הבקשה הם **מעבידים** המעסיקים עובדים עם מוגבלות. התקנות אינן חלות על מעביד שהוא גוף ציבורי או מפעל מוגן.
2. ההתאמה המבוקשת מיועדת **לעובד** המועסק או עתיד להיות מועסק לפחות בשליש משרה, למשך 12 חודשים ומעלה (גם אם לא באופן רציף).
3. עלות ההתאמה אינה נופלת מסך של 1,000 ש"ח (למעט התאמות של הדרכה ראשונית).

על מנת ליידע את המעסיקים והעובדים על תחילת הפעלת התקנות בוצע קמפיין פרסומי נרחב אשר כלל מודעות בעיתונות, פרסום ברדיו ופרסום באתרי אינטרנט של משרדי ממשלה. כן הופצו כרזות ועלוני מידע במוקדים שונים, כגון שירות התעסוקה, המוסד לביטוח לאומי, התאחדות התעשיינים, ארגוני הנכים ועוד. בנוסף הופצו דפי מידע לכלל ציבור המעסיקים (כ-180 אלף) באמצעות המוסד לביטוח לאומי.

עד לחודש אפריל 2009 (כשנה וחצי לאחר תחילת הפעלת התקנות) התקבלו במוקד המידע האחראי על הפעלת התקנות למעלה מ-800 פניות, כאשר כ-400 מהן הן פניות המתייחסות להתאמות וליישום התקנות¹. אולם, מרבית הפניות לא מומשו בהגשת בקשה. בקשות רשמיות להשתתפות המדינה במימון התאמות הוגשו עד לנקודת זמן זו ע"י 55 מעסיקים בלבד, זאת למרות הציפייה הראשונית למספר גבוה יותר של בקשות. במהלך חודשי ההפעלה עלו השערות שונות בנוגע לשיעור הבקשות הנמוך, בין היתר דובר על קשיים בהתמודדות בתי העסק עם ההליך הבירוקרטי הנדרש לקבלת המימון הממשלתי.

¹ שאר הפניות שהתקבלו במוקד כללו בקשות להעסקת אנשים עם מוגבלות, פניות בנוגע למענקי תעסוקה והטבות למעסיקים, פניות מעסיקים ועובדים בנושאי שכר ועוד.

על מנת לבחון מהם הגורמים למיעוט הבקשות ולאחר קיומם של חסמים פוטנציאליים בתהליך הוחלט במטה לשילוב אנשים עם מוגבלות בשוק העבודה ובשיתוף מנהל מחקר וכלכלה לערוך סקר מיוחד בקרב מעסיקים שפנו למוקד אך לא הגישו בקשה להשתתפות המדינה במימון התאמה.

מטרות הדו"ח

בדו"ח זה אנו מבקשים להציג את ממצאי הסקר בקרב המעסיקים אשר פנו למוקד אך לא המשיכו בתהליך הגשת בקשה רשמית, כאשר מטרותינו העיקריות הן:

- א. בחינת הסיבות בגינן נמנעו מעסיקים מהגשת בקשה רשמית להשתתפות המדינה במימון התאמה ובחינת כוונת המעסיקים להגשת בקשה בעתיד.
- ב. הצגת מאפייני בתי העסק אשר פנו למוקד אך לא המשיכו בתהליך ותיאור ההתאמות בעבורן בוצעה הפנייה למוקד.
- ג. בחינת שביעות רצון הפונים מפעילות מוקד המידע.

מתודולוגיה

במוקד המידע האחראי על הפעלת התקנות התקבלו כאמור למעלה מ-400 פניות המתייחסות להתאמות וליישום התקנות. הפונים למוקד הם מעסיקים, מנהלים או בעלי תפקידים אחרים בבית העסק (כגון אחראי משאבי אנוש), גופים (ארגונים ועמותות) המספקים ליווי תעסוקתי לאנשים עם מוגבלות ואנשים עם מוגבלות עצמם. על בסיס רישום הפניות הוגדרה אוכלוסיית הסקר הכוללת את כלל הפונים למוקד בשאלה או בבקשה הנוגעת לתקנות ושטרם הגישו בקשה רשמית להשתתפות המדינה במימון התאמה.²

איסוף הנתונים בוצע באמצעות ראיון טלפוני במסגרתו השיבו הפונים על שאלון אשר נבנה עבור הסקר. הראיון נערך בממוצע כ-8 חודשים לאחר הפנייה הראשונה של המעסיק למוקד ולא פחות מחודשיים לאחר הפניה, זאת במטרה להותיר מספיק זמן להגשת בקשה. בסה"כ אותרו 146 מעסיקים, כאשר 99 מהם השיבו על השאלון והוגדרו תקינים ושייכים לאוכלוסייה³.

² מכיוון שאנו מבקשים ללמוד על הגורמים לאי-הגשת בקשה, אוכלוסיית הסקר אינה כוללת מעסיקים אשר הגישו בקשה רשמית.

³ קבוצת הלא-משיבים כוללת 20 אנשים אשר סירבו להתראיין, 20 אנשים אשר טענו שכלל לא פנו למוקד המידע, 7 אנשים שאינם שייכים לאוכלוסיית הסקר (ביניהם מעסיקים אשר כבר הגישו בקשה רשמית להשתתפות המדינה במימון התאמה ו-2 אנשים עם מוגבלות אשר לא פנו מטעם בית עסק).

עיקרי הממצאים

- ✓ 12% מהמעסיקים אשר פנו למוקד לא הגישו בקשה בשל חוסר רצון מראש לעסוק בהליך הביורוקרטי ובטפסים הנלווים ו-11% נוספים טרם הגישו בשל עיכובים בירוקרטיים לאחר תחילת הטיפול בתהליך (המתנה לטפסים, הצעות מחיר וכיוצ"ב).
- ✓ 14% מהפונים לא הגישו בקשה משום שאינם מעסיקים עוד את האדם עם המוגבלות או מכיוון שהעסקת העובד עם המוגבלות לא מומשה.
- ✓ 50% מהמעסיקים השיבו כי בכוונתם להגיש בעתיד בקשה רשמית להתאמה ו-25% נוספים ציינו כי יתכן ויגישו בקשה במידה ויחולו שינויים בתקנות.
- ✓ 51% מהמעסיקים אשר פנו התעניינו בהתאמות המיועדות לעובדים עם מוגבלות פיזית ו-20% נוספים לעובדים עם מוגבלות שמיעה. בהתאם לכך, פניות רבות התמקדו בהתאמות פיזיות (שינויים במבנה או בתחנת העבודה). 18% מהמעסיקים פנו לצורך השלמות מידע או בירור ראשוני בלבד, ללא התייחסות להתאמות ספציפיות.
- ✓ 55% מהמשיבים היו מרוצים במידה רבה או רבה מאוד מהשירות הניתן להם במוקד המידע האחראי על הפעלת התקנות, לעומת 15% אשר היו שבעי רצון במידה מעטה מהשירות⁴.

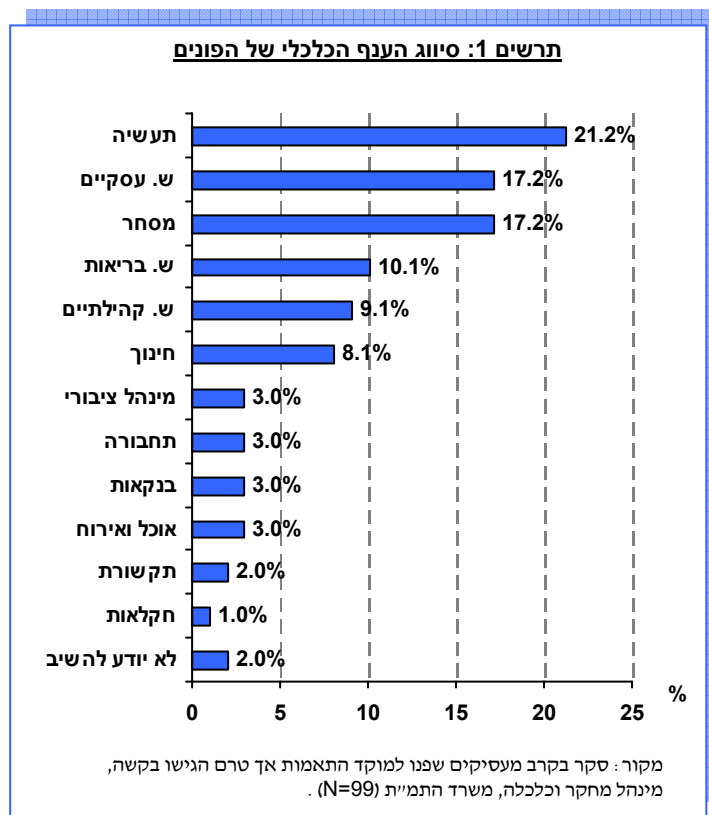
⁴ 10% נוספים היו שבעי רצון במידה בינונית ו-19% הנותרים לא השיבו על השאלה, ככל הנראה בשל משך הזמן שעבר מאז פנייתם הראשונה למוקד.

1. אפיון בתי העסק אשר פנו למוקד אך טרם הגישו בקשה

בסקר כללנו מספר שאלות העוסקות בתיאור בית העסק, זאת על מנת לאפיין באופן ראשוני את הפונים המביעים עניין בהתאמות במקום העבודה לעובדים עם מוגבלות. מניתוח התשובות עולים הממצאים הבאים:

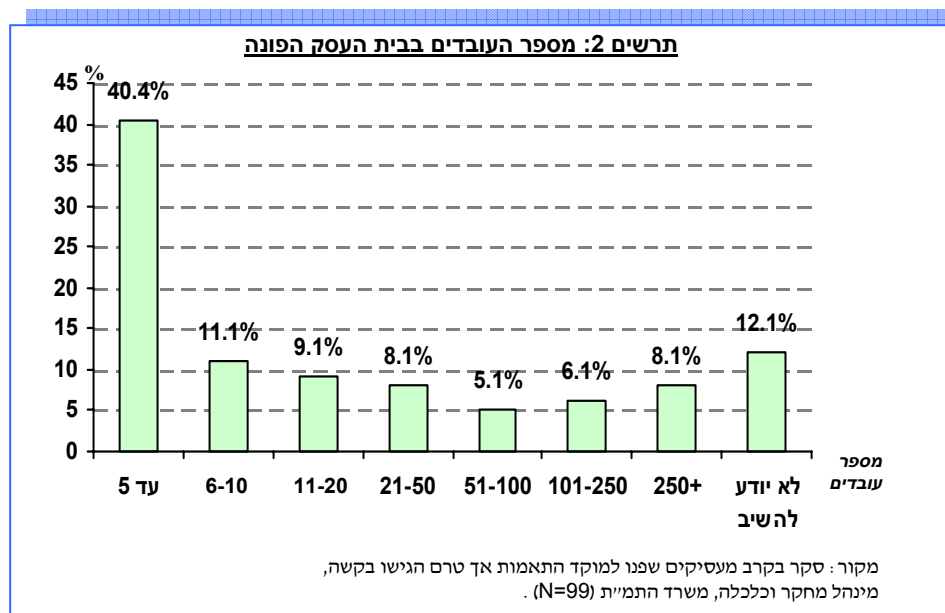
1.1 הגורם הפונה - קרוב ל-10% מהפניות התקבלו מעמותות, עובדי השמה או גורמים אחרים המספקים ליווי לעובדים עם מוגבלות. אלו ביקשו לקבל מידע בנושא ההתאמות, בין אם לאנשים עם מוגבלות המועסקים ע"י העמותה או עבור האנשים אותם הם מלווים בעבודה בשוק הפתוח. שאר הפניות התקבלו ממעסיקים בשוק הפתוח.

1.2 ענף כלכלי של בית העסק - תרשים מספר 1 מציג את הענפים הכלכליים עליהם נמנים אלו אשר פנו

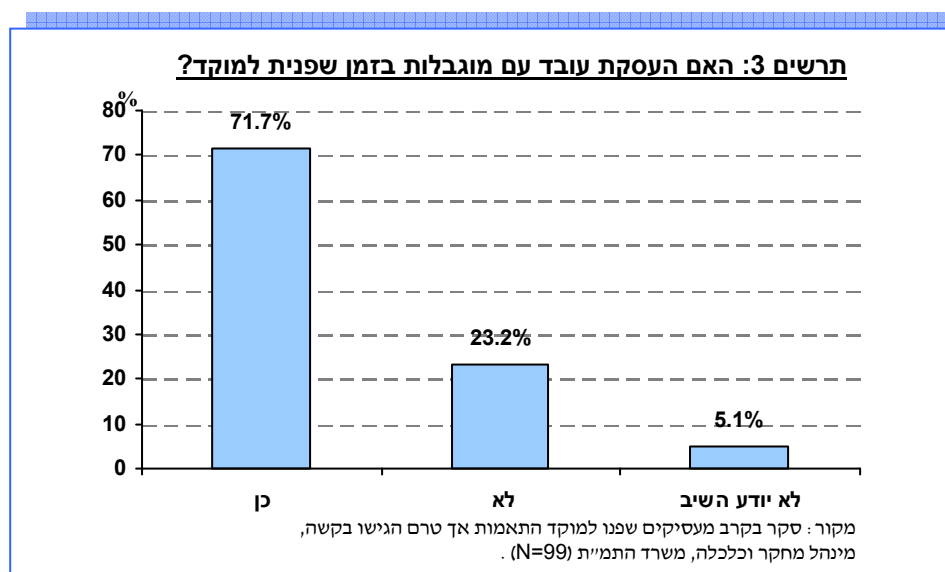

למוקד ההתאמות. מהתרשים עולה כי 21% מהעסקים הפונים הם מתחום התעשייה, 17% מענף השירותים העסקיים (כולל נדל"ן, שירותי השכרה, מיחשוב וכיוצ"ב), 17% נוספים עוסקים במסחר ו-9% מתחום השירותים הקהילתיים והחברתיים (בפרט בתרבות הבילוי והפנאי). כן אנו מוצאים כי 10% מהפונים הם מתחום הבריאות, הרווחה והסעד, 8% נוספים מתחום החינוך ו-3% מהמינהל הציבורי.

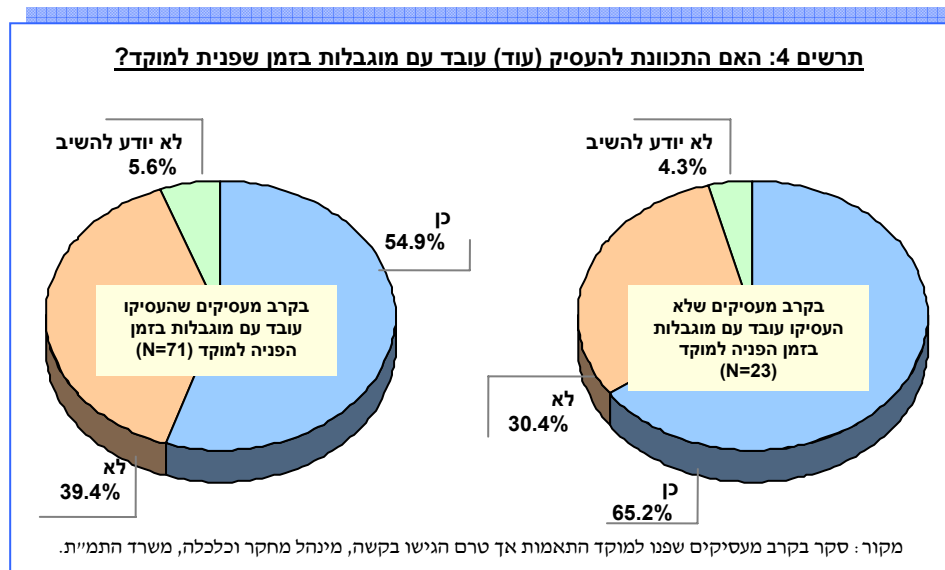
1.3 **גודל בית העסק - מרבית הפניות התקבלו מבתי עסק קטנים: 40% מעסיקים עד 5 עובדים, 11% מעסיקים בין 6 ל-10 עובדים, ו-9% נוספים מעסיקים 11 עד 20 עובדים. פחות מ-15% מהפונים הם בתי עסק גדולים המעסיקים מעל 100 עובדים (ראה תרשים 2).**

1.4 **העסקת עובדים עם מוגבלות - כפי שניתן לראות בתרשים 3, 72% מהפונים העסיקו לפחות עובד אחד עם מוגבלות בעת שפנו למוקד לעומת 23% מהפונים אשר לא העסיקו עובד עם מוגבלות⁵. 55% מקרב הפונים אשר העסיקו עובד עם מוגבלות בעת פנייתם ו-65% מקרב המעסיקים אשר לא העסיקו עובד עם מוגבלות התכוונו להעסיק עובד נוסף/חדש עם מוגבלות (ראה תרשים 4). עוד נציין כי התקבלו במוקד 7 פניות ממעסיקים אשר לא העסיקו וגם לא התכוונו להעסיק עובד עם מוגבלות. יתכן ואלה הבינו באופן שגוי את הפרסומים בנושא, או שביקשו לקבל מידע נוסף בנוגע למהות התקנות.**

⁵ 5% הנותרים לא ידעו להשיב על השאלה, ככל הנראה התקשו לזכור בשל משך הזמן שעבר מאז בוצעה פנייתם.

2. אפיון ההתאמות עבורן בוצעה הפנייה למוקד

2.1 סוגי ההתאמות המבוקשות – במסגרת הסקר שאלנו מהי ההתאמה המבוקשת בעקבותיה פנו למוקד. כפי שניתן לראות בלוח מספר 1, 18% מהפונים לא התעניינו בהתאמה מסוג מסויים, לא השיבו על השאלה או ציינו שפנו למוקד לצורך בירור ראשוני בלבד, כאשר מרבית משיבים אלה לא העסיקו עובד עם מוגבלות בזמן הפנייה למוקד. למעלה מרבע מהפונים התעניינו בהתאמות פיזיות הקשורות לשינויים במבנה (כגון הרחבת פתחים, בניית חדרי שירותים, מעליות וכיוצא"ב) ו-15% נוספים פנו בנוגע לשינויים בתחנת העבודה (כולל התאמה בצידוד ואביזרים). 9% התעניינו באמצעי מיחשוב ואחוז דומה בהקשר למערכות שמע. 6% בלבד מהמעסיקים התעניינו בהדרכה לעובד, אולם אף לא אחד פנה בהקשר להדרכת מעסיקים. כן לא דווח על צורך בגמישות בשעות העבודה. 9% נוספים ציינו סוג התאמה אחר, חלקם התייחסו באופן כללי להתאמות הנחוצות לעובדים עם מוגבלות נפשית. עוד נציין כי 7% מהפונים התעניינו באפשרות לקבלת סיוע כספי להעסקת אנשים עם מוגבלות.

לוח 1 : התפלגות סוגי ההתאמות עבורן בוצעה הפנייה למוקד

סוג ההתאמה	אחוז
שינויים במבנה	26.3%
שינויים בתחנת העבודה	15.2%
אמצעי מחשוב	9.1%
מערכות שמע	9.1%
הדרכה לעובד	6.1%
הדרכה למעסיק	0%
גמישות בשעות העבודה	0%
התאמה אחרת	9.1%
סיוע כספי להעסקת עובד עם מוגבלות ⁶	7.1%
לא השיבו, לא התעניינו בהתאמה מסויימת או פנו לשם בירור	18.1%
סה"כ	100% (N=99)

מקור : סקר בקרב מעסיקים שפנו למוקד התאמות אך טרם הגישו בקשה, מינהל מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת.

בהקשר לסוגי ההתאמות ניתן לציין עוד כי 71% מהפונים התעניינו בהתאמות אישיות, כלומר התאמות המיועדות לעובד אחד בלבד, 17% התעניינו בהתאמות המיועדות לשני עובדים או יותר, ושאר המשיבים לא נקבו במספר (מרביתם לא מעסיקים עובדים עם מוגבלות ו/או פנו, כאמור למעלה, לצורך בירור ראשוני בלבד).

2.2 מוגבלות עיקרית של העובדים עבורם מיועדת ההתאמה – בהמשך לבחינת סוגי ההתאמות, סקירת

המוגבלות עוברן מיועדות ההתאמות מעלה כי 51% מהמשיבים התעניינו בהתאמות לעובדים עם מוגבלות פיזית, 20% לעובדים עם מוגבלות שמיעה, 14% לעובדים עם מוגבלות נפשית, 11% לעובדים עם מוגבלות שכלית ו-5% לבעלי מוגבלות ראייה (ראה לוח מספר 2). גם כאן, רבים לא השיבו על השאלה (14% מכלל המרואיינים), רובם המכריע לא העסיקו עובד עם מוגבלות בעת פנייתם למוקד.

על מנת לבחון קיומם של הבדלים בין בקשות רשמיות שהוגשו לבין פניות אשר טרם הניבו הגשת בקשה הוספנו בלוח זה את התפלגות סוגי מוגבלות העובדים אשר עבורם הוגשו בפועל ע"י מעסיקים בקשות רשמיות. כפי שניתן לראות, גם בהתפלגות זו מרבית הבקשות הוגשו עבור עובדים עם מוגבלות פיזית, ולמעלה מ-20% מהבקשות התייחסו לאנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית.

⁶ בקשת סיוע כספי להעסקת עובד עם מוגבלות אינה מוגדרת כהתאמה במסגרת התקנות.

לוח 2 : מוגבלות עיקרית של העובדים עבורם מבוקשת ההתאמה, לפי הסקר ולפי רישום בבקשות

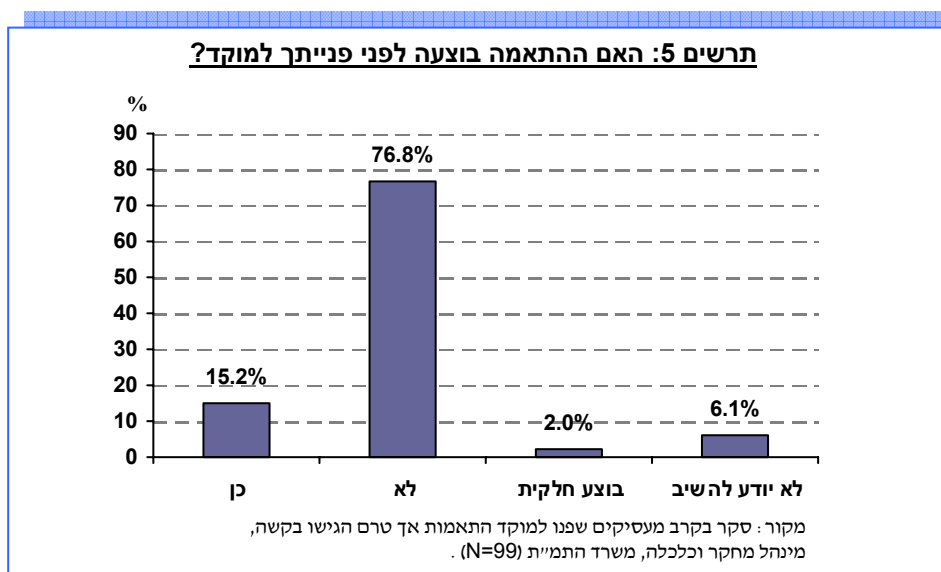
אשר הוגשו בפועל

התפלגות בבקשות שהוגשו בפועל	התפלגות בסקר (מעסיקים שלא הגישו בקשה רשמית)	מוגבלות העובדים עבורם מבוקשת ההתאמה
38%	50.6%	מוגבלות פיזית
26%	20.0%	מוגבלות שמיעה
*22%	14.1%	מוגבלות נפשית
	10.6%	מוגבלות שכלית
14%	4.7%	מוגבלות ראייה
***(N=79) 100%	** (N=85) 100%	

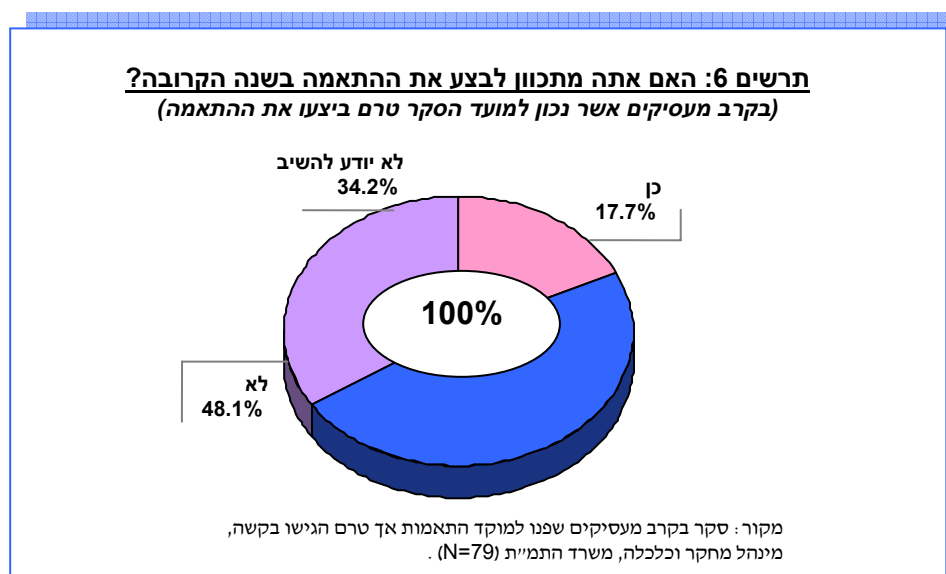
הערות

* בפירוט מוגבלות העובדים במסגרת הבקשות שהוגשו, אוחדו בעבר קטגוריית המוגבלות הנפשית עם המוגבלות השכלית.
 ** מהתפלגות זו הוצאה קבוצת הלא-משיבים על מנת להקל על ההשוואה לבקשות שהוגשו.
 *** הנתון מתייחס למספר העובדים (להבדיל ממספר הבקשות) שעבורם הוגשה בקשה רשמית להתאמה.
 מקורות: סקר בקרב מעסיקים שפנו למוקד התאמות אך טרם הגישו בקשה, מינהל מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת; מערכת ייחול בקשות להשתתפות המדינה במימון התאמות במקום העבודה, משרד התמ"ת.

2.3 מועד ביצוע ההתאמה – התקנות מאפשרות למעסיקים להגיש בקשה להשתתפות המדינה במימון התאמה גם עבור התאמות אשר בוצעו במהלך 18 החודשים אשר קדמו למועד כניסת התקנות לתוקפן. במסגרת הסקר נמצא כי 15% מהפונים ביצעו את ההתאמה קודם פנייתם למוקד ו-2% נוספים ביצעו את ההתאמה באופן חלקי (כלומר לא השלימו אותה), ראה תרשים 5 להלן.

מקרב הפונים אשר לא ביצעו את ההתאמה לפני שפנו לראשונה למוקד, 6% בלבד ביצעו את ההתאמה עד למועד קיום הסקר (כלומר בפרק הזמן שחלף מאז פנייתם הראשונה למוקד ועד ביצוע הסקר). עוד ניתן ללמוד מהסקר כי 18% בלבד מהמעסיקים אשר טרם ביצעו את ההתאמה מתכוונים לבצע את ההתאמה במהלך השנה הקרובה, לעומת 48% אשר השיבו כי הם אינם מתכוונים לבצע את ההתאמה (ראה תרשים 6). שליש מהמשיבים לא ידעו להשיב האם בכוונתם לבצע את ההתאמה. יתכן וניתן למצוא באחוז הנמוך יחסית של הפונים שציינו כי הם מתעתדים לבצע את ההתאמה עדות לקשיים, כלכליים ואחרים, העומדים בפני מעסיקים בבואם להתאים את מקום העבודה לעובד עם מוגבלות.

3. סיבות לאי הגשת בקשה רשמית להשתתפות המדינה במימון התאמה

כאמור למעלה, אחד היעדים המרכזיים בביצוע הסקר הנוכחי הינו בחינת הסיבות בגינן מעסיקים, אשר פנו בעבר למוקד המידע האמון על יישום התקנות, אינם פותחים בהליך הגשת בקשה רשמית. לשם כך, ביקשנו מהמשיבים לציין מהי הסיבה העיקרית לכך שלא המשיכו בתהליך הגשת הבקשה⁷. כפי שניתן לראות בלוח מספר 3, 14% מהפונים השיבו כי לא הגישו בקשה משום שכבר אינם מעסיקים עובד עם מוגבלות או משום שכוונתם להעסיק עובד עם מוגבלות לא מומשה. היבט זה מרמז על תופעה מוכרת בתחום תעסוקת אנשים עם מוגבלות, הקשורה בין היתר לקשיים בשימור העובדים במקום העבודה.

⁷ במסגרת השאלה ניתנה רשימה של סיבות אפשריות ממנה התבקשו המרואיינים לבחור, כאשר במקביל ניתנה גם האפשרות למרואיינים לציין סיבה אחרת שאינה נכללת ברשימה. את הסיבות הנוספות שניתן היה לקבץ כקטגוריות הוספנו בלוח מספר 3, ואת אלו שלא ניתן היה לסווג כללנו במסגרת האופנות "סיבה אחרת".

עוד ניתן למצוא כי 12% מהפונים ממאנים מראש לפתוח בתהליך הגשת בקשה משום שאינם רוצים מלכתחילה להתעסק עם הטפסים ובבירוקרטיה. 11% נוספים השיבו כי הם החלו בטיפול או מתעתדים לפתוח בתהליך אך עודם ממתנינים להשלמות מידע נדרשות (כגון המתנה לטפסים או להצעות מחיר), כלומר הגשת הבקשה נדחתה בשל עיכובים בבירוקרטיים שונים. במילים אחרות, נראה כי קרוב לרבע מהמשיבים טרם הגישו בקשה מסיבות הקשורות להליך הבירוקרטי הנלווה ליישום התקנות. 11% נוספים דיווחו כי הם היו מעוניינים להמשיך בתהליך אך הם אינם יודעים כיצד לעשות כן.⁸

אחוז גבוה יחסית של פונים לא הגישו בקשה בשל אי זכאותם לעשות כן במסגרת התקנות הקיימות – 8% השיבו כי הם עצמאים, ולפיכך נמסר להם במוקד המידע כי הם אינם זכאים להשתתפות המדינה במימון התאמה, ו-2% נוספים השיבו כי אינם זכאים בשל הגדרתם כמגזר ציבורי, עליו אינן חלות התקנות. בנוסף, 7% השיבו כי לא הגישו בקשה רשמית מכיוון שהיו זקוקים להתאמות שאינן פיזיות (המיועדת על-פי רוב לעובדים עם מוגבלות נפשית), עליהן נאמר בטעות בשלבים הראשוניים להפעלת התקנות כי הן אינן נכללות במסגרת ההתאמות הזוכות למימון ממשלתי.⁹

מרואיניים בודדים בלבד השיבו כי הסיבה לאי הגשת הבקשה נעוצה במרכיבי התהליך והתניותיו: 4% בלבד השיבו כי אינם מגישים בקשה בשל השתתפות עצמית גבוהה מדי או מכיוון שעלות ההתאמה הנחוצה נמוכה מהסף המינימלי. אף לא אחד ציין כי נמנע מהגשת בקשה על רקע הצורך בערבות הבנקאית, אישור מורשה נגישות¹⁰, או חובת מסירת המידע. עם זאת, יש להביא בחשבון אפשרות כי פונים אלה לא הכירו את ההיבטים הללו בהליך הבקשה, למשל במידה שלא קראו או קראו באופן חלקי את טפסי הבקשה.

לבסוף, ישנם פונים אשר לא הגישו בקשה משום שפנייתם הראשונה היתה לצורך בירור ראשוני בלבד, חלקם לא העסיקו עובד עם מוגבלות, חלקם לא ידעו לאיזו התאמה העובד זקוק ואחרים אשר רצו לקבל פרטים נוספים מעבר לאלה שנמסרו במסגרת הקמפיין הפרסומי. כן, ישנו אחוז לא מבוטל של פונים אשר לא ידעו להשיב מדוע לא קודם הטיפול בנושא הגשת הבקשה (12%), ונוספים אשר סיפקו תשובות מסוגים שונים אשר לא ניתן היה להכלילן בקטגוריות הקיימות (13%).¹¹

⁸ יש לציין כאן כי בעקבות ממצא זה בוצעו מטעם המטה פניות חוזרות למעסיקים אלו. מן המשוב של המעסיקים עולה כי למעט מעסיק אחד, שאר הפניות לא היו רלבנטיות לנושא (כגון פניות בנושא יזמות או בקשות שאינן קשורות למוגבלות העובדים) או שהן אינן עונות על התנאים להשתתפות המדינה במימון התאמה. כלומר לא היו זכאים ממילא לקבלת השתתפות ו/או לא היתה להם סיבה להמשיך בתהליך שכן הסתבר שפנייתם לא היתה קשורה לנושא ההתאמות.

⁹ בירור טלפוני נוסף בקרב מעסיקים אלה, אשר נועד בין היתר לעדכןם כי התאמות שאינן פיזיות אכן זכאיות להשתתפות במימון, העלה כי שניים מהם עשויים להתאים להשתתפות המדינה במימון התאמה לעובדיהם, ואילו שאר הפניות התגלו כלא-רלבנטיות.

¹⁰ ע"פ התקנות מחוייב המעסיק בתשלום ערבות בנקאית בשיעור של 20% מעלות ההתאמה. בנוסף, לאחר ביצוע ההתאמה על המעסיק להעביר מסמכים המעידים על הביצוע וכן אישור של מורשה נגישות כי ההתאמה אכן נעשתה בהתאם לבקשה אשר אושרה ע"י המטה.

¹¹ בין התשובות שקובצו כ"סיבות אחרות": "שכחתי מהתהליך", "לא רלבנטי משום שהעסק עובר מבנה", "המעסיק לא שיתף פעולה" ועוד.

לוח 3 : התפלגות הסיבות העיקריות לאי הגשת בקשה רשמית להשתתפות המדינה במימון התאמה

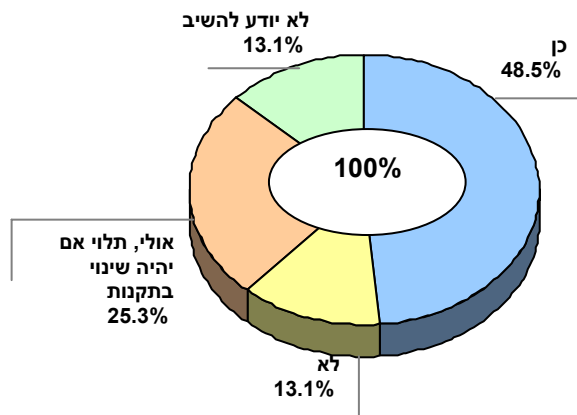
אחוז	סיבה עיקרית לאי-הגשת בקשה רשמית להשתתפות המדינה במימון התאמה
14.1%	האדם עם המוגבלות כבר לא עובד בעסק / העסקת העובד לא מומשה
12.1%	לא רציתי מראש להתעסק עם הביורוקרטיה
11.1%	עיכובים ביורוקרטיים בתהליך
11.1%	לא ידעתי איך להמשיך את התהליך
8.1%	לא זכאי - עצמאי
7.1%	זקוק להתאמה לא פיזית/ התאמה לעובד עם מוגבלות נפשית
5.1%	פניתי רק לביורור ראשוני / הגשת הבקשה לא רלבנטית
4.0%	אי-עמידה בתנאי הסף (סכום ההשתתפות העצמית גבוה מדי או עלות ההתאמה נמוכה מ-1000 ש"ח)
2.0%	לא זכאי – גוף ציבורי
13.1%	סיבה אחרת (ראה הערה 9)
12.1%	לא השיב / לא יודע מדוע הנושא לא קודם
(N=99) 100%	

מקור : סקר בקרב מעסיקים שפנו למוקד התאמות אך טרם הגישו בקשה, מינהל מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת.

4. כוונת הפונים להגיש בקשה בעתיד

לאחר ששאלנו את הפונים מדוע נמנעו עד כה מהגשת בקשה, פנינו לברר האם הם מתכוונים בעתיד להגיש בקשה רשמית להשתתפות המדינה במימון התאמה. כפי שניתן לראות בתרשים מספר 7, קרוב למחצית מהנשאלים השיבו חיובית, משמע הם בעלי כוונה להגיש בקשה בעתיד, לעומת 13% בלבד אשר השיבו כי הם אינם מתכוונים לעשות כן. יתר על כן, 25% נוספים בחרו להשיב "אולי, תלוי אם יהיה שינוי בתקנות", כאשר רובם אינם זכאים כיום להשתתפות המדינה במימון התאמה, אינם רוצים להתעסק עם ההליכים הביורוקטיים המעורבים, או שאינם מעסיקים עוד את האדם עם המוגבלות.

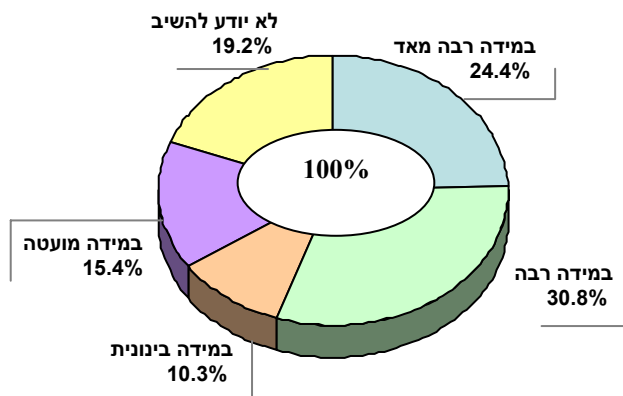
תרשים 7: האם אתה מתכוון בעתיד להגיש בקשה רשמית להשתתפות המדינה במימון התאמה במקום העבודה?

5. שביעות רצון מפעילות המוקד

על מנת ללמוד על טיב השירות אותו מספק המוקד האחראי על קבלת הפניות בנושא התקנות ועל הטיפול בהן, שאלנו על מידת שביעות הרצון של הפונים מהשירות הניתן להם. ניתוח התשובות המופיע בתרשים מספר 8 מעלה כי 24% היו שבעי רצון במידה רבה מאוד, ו-31% נוספים היו שבעי רצון במידה רבה, ובסה"כ 55% היו שבעי רצון במידה רבה עד רבה מאוד מהשירות הניתן להם במוקד. לעומת זאת, 10% היו שבעי רצון במידה בינונית, ו-15% נוספים היו שבעי רצון במידה מועטה, כאשר בדיקה מראה שאחוז יחסית גבוה מהם פנו בחודשיים הראשונים להפעלת התקנות (ינואר ופברואר 2008). עוד נוסף כי קרוב לחמישית מהנשאלים לא ידעו להשיב על השאלה, יתכן וזאת בשל הזמן שעבר מאז קבלת השירות. בהמשך מתעד המטה ללמוד מהם הגורמים לשביעות הרצון הנמוכה של כרבע מהפונים ולבחון דרכים לשיפור איכות השירות.

תרשים 8: באיזו מידה היית שבע רצון מהשירות שקיבלת במוקד המידע?

מקור: סקר בקרב מעסיקים שפנו למוקד התאמות אך טרם הגישו בקשה, מינהל מחקר וכלכלה, משרד התמיית (N=99).

6. סיכום

לקראת תום שתי שנות ההפעלה הראשונות, ועל רקע מהלכים לשינויי חקיקה, ביקש המטה לשילוב אנשים עם מוגבלות בשוק העבודה, האמון על יישום תקנות השתתפות המדינה במימון התאמות במקום העבודה לאנשים עם מוגבלות, ללמוד על החסמים הניצבים בפני מעסיקים אשר למרות שביצעו פנייה ראשונית למוקד לא המשיכו בתהליך להגשת בקשה רשמית. יש לציין כי מכיוון ומדובר על מספר נמוך יחסית של משיבים (99 בסה"כ, חלק מהפונים לא אותרו, אחרים לא הסכימו להשיב על הסקר) עלינו להתייחס לממצאים בזהירות הראוייה. עם זאת, נראה כי ניתן ללמוד מממצאי הסקר על קיום מגוון רחב למדי של סיבות לאי הגשת הבקשה, חלקן נוגעות לתהליך הגשת הבקשה (ביורוקרטיה), להתניותיו ולהגדרות הזכאות, וחלקן אקסוגניות לתהליך, כלומר אינן תלויות בתקנות עצמן, כגון הפסקת ההעסקה של העובד עם המוגבלות.

בהינתן כל האמור למעלה יש להתייחס גם לממצא החיובי על-פיו קרוב ל-50% מהמשיבים ציינו כי בכוונתם להגיש בקשה בעתיד ו-25% נוספים אשר עשויים להגיש בקשה במידה ויחולו שינויים בתקנות. בהנהלת המטה נבחנת האפשרות לבצע סקרי מעקב בקרב הפונים למוקד ההתאמות אחת לשנה, במטרה לנסות ולסייע להם בביצוע התהליך וכן על מנת להוסיף וללמוד על הקשיים הניצבים בפני המעסיקים ולבחון דרכים נוספות להעלאת שיעורי הגשת הבקשות. כל זאת לצורך הגשמת המטרה המרכזית אשר לשמה הותקנו התקנות – עידוד העסקתם והשתלבותם של אנשים עם מוגבלות בשוק העבודה.